

Bodáky vz. 24 z obdobia

Československé bodáky vz. 24 sú popri rakúsko-uhorských bodáčkoch M1895 Mannlicher a nemeckých bodáčkoch pre pušky K 98k Mauser najbežnejším typom tejto chladnej zbrane, vyskytujúcej sa na území Slovenska. Napriek tomu sú tieto bodáky zaujímavé nielen svojím vzhľadom, kvalitným spracovaním ale aj rôznorodým značením, ktoré sa používalo počas dlhého obdobia ich výroby od roku 1924 až do roku 1950. Ich bojové použitie je potvrdené z rôznych miest II. svetovej vojny, vo veľkej miere boli použité nemeckým Wehrmachtom ako korisné zbrane, slovenskou a rumunskou armádou, prevažne v bojoch na území Sovietskeho zväzu, v strednej a východnej Európe.

Výroba bodákov vz. 24 z obdobia prvej Československej republiky 1918 -1938 bola výborne zdokumentovaná známym odborníkom na tieto chladné zbrane, Janom Šmídom v časopise *Strelecká revue*. Autor v ňom popísal rôzne výrobné označenia použité na tomto bodáku, spolu s rozmanitým vlastnickým označením, aplikovaným jednotkami československej armády. O výrobe bodákov z obdobia Druhej svetovej vojny sa zachovalo pomerne málo podkladov a objem výroby sa dá odhadovať len v hrubých číslach. Dôležité je rozlíšiť, či ide o dodatočnú úpravu starších bodákov pre jednotky Wehrmachtu, alebo o novú výrobu pre spojencov Rumunsko, prípadne neskoršie objednávky nemeckého zbrojného úradu.

Úpravy starších bodákov:

Na konci 30-tych rokov boli realizované veľké objednávky pechotných zbraní pre mobilizačné potreby čs. armády v dôsledku rastúcej hrozby zo strany nacistického Nemecka, bohužiaľ po Mníchove na

ÚPRAVA BODÁKU PREVZATÉHO DO ČSA V ROKU 1936, ODSTRÁNENIE KRÚŽKU, DRÁŽKY V SKRUTKÁCH, POVRCH POŠTYK ZÁCHYTU ZAROVNANÝ, MODRENY.

sklonku roku 1938 zanikol zmysel obranných opevnení, budovaných na hraniciach s Nemeckom a Maďarskom, pretože toto

územie sa stalo súčasťou nemeckej ríše a Horthyovského Maďarska. Následne po rozpade republiky v marci 1939 a vzniku Protektorátu Čechy a Morava na jednej strane

ÚPRAVA BODÁKU, ODSTRÁNENIE KRÚŽKU, OTOČNÉ ÚSTIE POŠVY ZAISTENÉ SKRUTKOU, POVRCH MODRENY, NA PRIEČKE A TELE POŠVY NOVÉ NEMECKÉ JEDNOTKOVÉ OZNAČENIE 1942. 1./E.30.46"

ÚPRAVA BODÁKU, ODSTRÁNENIE KRÚŽKU, Pridanie nových sériových čísel na Ricasse bodáku 2643 a na pošve 2400, modrený, zo zberky D.O. z USA

pre potreby nemeckých vojenských zložiek bolo odstránenie hlavného krúžku z pričky, čo je typické pre nemeckú výrobu bodákov.

a Slovenského štátu na strane druhej, zostalo veľké množstvo zbraní v skladoch MNO a armády. Tieto boli vo veľkej miere použité na exporty pre spojencov osi - išlo hlavne o realizáciu dodávok do Rumunska, prípadne Japonska. Časť výzbroje zo skladov čs. jednotiek bola pravdepodobne zrekvírovaná priamo Wehrmachtom pri obsadzovaní

Čiech a Moravy. Taktó získané

zbrane pomohli plne vybrojiť najmenej 11 nových divízií Wehrmachtu a časti novovznikajúcich jednotiek „Waffen SS“, budovaných na prelome rokov 1939/40, ktoré sa

využili pri dobýjaní západnej a severnej Európy. Pretože tieto zbrane boli vyrobené podľa pôvodného československého vzoru 1924, celkom nevyhovovali predstavám nemeckých zbrojných inšpektorov. Z tohto dôvodu boli nariadené čiastočné úpravy pušiek a bodákov z dôvodu prispôsobenia na nemecký štandard. Existuje viacero modifikácií úprav bodákov vz. 24, niektoré boli realizované pravdepodobne ešte vo výrobnom závode, iné až v plukovních, či divíziných zbrojárskych dielňach. Všetky varianty úprav sa nám nepodarí obsiahnuť, ale aspoň tie základné áno.

Základným znakom úprav bodákov

II. svetovej vojny (1939 – 1945)

Vyplynulo to z tvrdenia, že sa zhoršia balistické vlastnosti pušky pri zmene jej ťažiska a zároveň hlaveň nemôže voľne kmitať, ak je bodák nasadený s krúžkom priečky na jej tele. Používanie bodákov bez hlavňového krúžku v nemeckej armáde sa začalo dlhým modelom SG1898 a pokračovalo ďal-

šími modelmi až do konca II. svetovej vojny. Aby však bolo upevnenie bodáku na puške dostatočne pevné, bolo nevyhnutné použiť dlhší – 4 cm dlhý záchyt, ktorý tvorí jediné spojenie bodáku s homou objímkou pažby pušky. Realizácie úprav odstránenia hlavňového krúžku sa môžu mieme odlišovať výškou a zaoblením zostatku prstenca na priečke. V niektorých prípadoch boli celé priečky vymenené za nové, prípadne majú aspoň odbrúsené hlavy nitov, ktorými sú prípevnené. Ďalšie zmeny sa dotýkali orientácie ústia pošvy v jej tele (pri niektorých došlo k otočeniu ústia, kopíroval sa dizajn nemeckých bodákov K 98k, keď pri bodáku nasadenom na opasku je viditeľná matica tlačítka). Išlo aj o zmenu upevnenia ústia v tele pošvy použitím jednej skrutky umiestnenej spredu alebo z boku namiesto dvoch pôvodných nitov na prednej a zadnej strane, slúžiacich na upevnenie ústia pošvy s pružinami v tele, pôvodné otvory po nitoch boli zavarené. Úpravy tvaru nosca závesníka kvôli možnosti použitia nemeckých kožených závesníkov (zošíkmenie paralelných okrajov nosca smerom dole - odbrúsením materiálu, aby sa ľahšie dali použiť s nemeckými koženými závesníkmi, ktoré majú oválny otvor pre nosec namiesto hranatého otvoru typického pre československé závesníky). Na rukoväti bodáku išlo o nasledovné zmeny, vytvorenie drážok pre skrutkovač v hlavách skrutiek držiacich drevené

**ÚPRAVA BODÁKU
PREVZATÉHO DO ČSA
V ROKU 1936,
ODSTRÁNENIE
KRÚŽKU, DRÁŽKY
V SKRUTKÁCH,
POVRCH POISTKY
ZÁCHYTU
ZAROVNANÝ,
MODRENÝ.**

Bodáky vz. 24 z obdobia

II. svetovej vojny

(1939 - 1945)

čienky, ktoré majú oválny otvor pre nosiec namiesto hranatého otvoru typického pre československé závesníky). Na rukoväti bodáku išlo o nasledovné zmeny, vytvorenie drážok pre skrutkovač v hlavách skrutiek držiacich drevené čienky, rozšírenie drážky na matici tlačítka v hlavici na celú šírku matice, aby sa dal použiť štandardný nemecký nástroj na rozoberanie tejto súčiastky. Ďalej došlo k zarovnaní povrchu poistky na opačnej strane hlavice rukoväti, pôvodne vystupujúceho viac ako milimeter nad plochu rukoväti a k modreniu alebo čierneniu povrchu bodáka a pošvy.

Okrem týchto zmien mohli byť bodáky dodatočne číslované nemeckým spôsobom a to buď na priečke alebo čepeľi a na tele pošvy, zriedkavo aj označením jednotky, v ktorej boli zaradené. Sériové čísla zodpovedajú nemeckému číslovaniu od 1 do 10000 a môžu byť doplnené

s dodatkovým, malým písmenom série. Tieto úpravy boli čiastočne popísané armádnymi predpismi a pri útvoroch sa realizovali vo veľkej miere, niekde sa však vykonali len čiastočné zmeny.

V každom prípade však odrezanie hlavňového krúžku sa vyskytuje na 95 % takto upravených bodákov. Väčšina bodákov pochádzala od útvarov čs. armády a na niektorých je na hlavici rukoväti viditeľné ešte staré čs. útvorové označenie pod povrchom čiernenia, prípadne preberacie armádne značky na ricasse alebo stopke čepele medzi čienkami a na noscoch pošiev. Časť bodákov výcvikových jednotiek, prípadne tie, ktoré zostali uložené v skladoch ako zá-

ÚPRAVA BODÁKU, ODSTRÁNENIE KRÚŽKU, OTOČENÉ ÚSTIE POŠVY ZAISTENÉ SKRUTKOU, MODRENÝ, NA RAPE OZNAČENIE PRIDELENIA V NEMECKEJ JEDNOTKE - „4. KOMPANIE/70“

soba, mali nezmenený, pôvodný vzhľad vz. 24. Na záver tejto časti uvedieme preklad originálneho predpisu pre jednotky letectva „Luftwaffe“ na úpravu bodákov SG24(t) odstránením hlavňového krúžku. Je pravdepodobné, že podobný predpis existoval aj pre celú armádu Wehrmachtu. Spomínaný predpis pre LW bol vydaný 21. septembra 1942 v obežníku „Luftwaffe Blätter č.38“ Vo voľnom preklade: „Pre nasadenie bodáku SG24(t) na pušku pri súčasnom použití chrániča ústia M98 na hlavni, je potrebné vykonať nasledujúce zmeny:

1. Odstrániť 2/3 hlavňového krúžku na priečke bodáku SG24, pričom zostane zaoblenie na priečke (vo veľkosti asi 1/3 pôvodného prstenca).
2. Zostávajúca časť musí byť tak rozšírená, že pri nasadenom bodáku ostáva vŕňa od 1,5 až 1,8 mm, medzi hlavňou a zvyškom krúžku na priečke, zadná hrana krúžku sa musí silno zaobliť.
3. Vzniknuté ostré hrany treba zatupiť a zraziť.

Zmeny vykoná zbrojno-technický personál. Schválil Rišsky vodca a vrchný veliteľ Luftwaffe.

Nasledujúci príspevok sa bude zaoberať výrobou bodákov v Brne počas okupácie v rokoch 1939-1945.

ÚPRAVA STARŠÍCH BODÁKOV, RÔZNE VARIANTY ODSTRÁNENIA KRÚŽKU, DRÁŽKY V SKRUTKÁCH, DRÁŽKA V MATICI TLAČÍTKA POISTKY, SPODNÝ BODÁK S OTOČENÝM ÚSTIEM POŠVY, MODRENÉ

Autor: Andrej Blažiček
Foto: autor